

Laczay András

AZ ÖT TEKERCS ÜZENETE

Isten jelen van az élet eseményeinél

Kísérleti tankönyv
Bibliaismeret, Ószövetség, kiegészítő modul

2014

KÍSÉRLETI TANKÖNYV

A KÖZÉPFOKÚ REFORMÁTUS HIT- ÉS ERKÖLCSTANOKTATÁS SZÁMÁRA

Készült a Református Pedagógiai Intézet hit-és erkölcsstan taneszköz fejlesztő programja keretében, a Zs.-244/2012.11.16. 4.b. Zsinati Határozat alapján.

A kísérleti tankönyv a következő korosztályok számára javasolt:

9. évf. 2. félév – 12. évf. 2. évf.

Modulcsoport: Bibliaismeret, Ószövetség

Típus: Kiegészítő modul

A kiadványból bármely részletnek az oktatási célon túli felhasználása csak a Kiadó és a Szerző előzetes engedélyével lehetséges.

A tankönyvben felhasznált idézetek forrása: Biblia.

Revideált új fordítás (RÚF 2014), Magyar Bibliatársulat.

Szakirodalmi és forrásjegyzék a kötethez tartozó tanári segédkönyvben:

www.refpedi.hu

Szerző: Laczay András

Alkotó szerkesztő: Dr. Jakab-Szászi Andrea

Lektor: Arany Barbara

A kötet összeállításában részt vett: Nagy Márta

© Laczay András, 2014.

© Református Pedagógiai Intézet, 2014.

© a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2014.

A kiadvány tartalmáért a Református Pedagógiai Intézet felel.

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet megbízásából
a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	4
I. Isten ünnepelni hív	5
II . Aki Istent választja: Ruth könyve	9
III . Itthon-otthon: család és hűség	13
IV . „Szeretni tehozzád szegődtem” – Énekek éneke	16
V. Keresem az oldalbordám... ..	19
VI . Kinél van a bölcsék köve? – a Prédikátor könyve	23
VII . Fiatalság bolondság?	26
VIII . Szabad-e sírni, ha fáj? – Jeremiás siralmai	29
IX. Csak vonszolom a lelkem... ..	32
X. Királyné egy idegen országban – Eszter könyve	36
XI. Ki vagyok én, hogy gondod van rám?	40
Összefoglalás	44
Jegyzetek	46

ELŐSZÓ

Az emberi élet tele van eseményekkel. Némelyikük jó és örömteli. Mások inkább szomorúak. Isten azonban mindegyiknél jelen van. Sőt: nemcsak nézi, hanem mellettünk áll, együtt örül velünk – vagy éppen velünk szomorkodik. A Bibliában számtalan olyan történet van, amely élethelyzetekről szól. Ezeket végignézve láthatjuk, hogyan van jelen Isten az események hátterében: mit tanácsol egy-egy élethelyzetben, vagy hogyan segíti az emberi élet folyamatát.

A héber „öt tekercs” olyan bibliai történeteket tartalmaz, melyek Izrael egy-egy nagy ünnepéhez kapcsolódtak. Ezek a történetek azonban túlmutatnak az ünnepeken és a mindennapi életünkre szóló üzeneteket is tartalmaznak.

Instrukció a piktogramokhoz

Olyan kérdéseket, témákat tartalmaz, melyek az óra bevezetését, a közös gondolkodást, témafelvetést segítik.

Az adott lecke tényanyagát hozza röviden. Ismereteket és háttérinformációkat.

Olyan bibliai igéket tartalmaz, amelyek közös gondolkodásra alkalmasak a téma kapcsán. Ezeket az ígéréseket javasolt a Bibliából közösen átolvasni és feldolgozni.

Az adott témához tartozó, kiemelt fogalmak rövid magyarázata.

A közös gondolkodást, órai feldolgozást segítő feladatok, illetve a témához kapcsolódó projektek.

I. ISTEN ÜNNEPELNI HÍV

Beszélgessetek az alábbi idézetről!

Az ünnepekről

„Ha az ünnep elérkezik életedben, akkor ünnepelj egészen. Öltösz fekete ruhát. Kéféld meg hajad vizes kefével. Tisztálkodjál belülről és kívülről. Felejts el mindent, ami a köznapok szertartása és feladata. Az ünnepet nemcsak a naptárban írák piros betűkkel. Nézd a régiéket, milyen áhítatosán, milyen feltétlenül, milyen körülményesen, mennyi vad örömmel ünnepelelel! Az ünnep a különbözés. Az ünnep a mély és varázsos rendhagyás. Az ünnep legyen ünnepies. Legyen benne tánc, virág, fiatal nők, válogatott élekek, vérpezsdítő és feledkezőést nyújtó italok. S mindenekfölött legyen benne valami a régi rendtartásból, a hetedik napból, a megszakításból, a teljes kikapcsolásból, legyen benne áhítat és föltétlenség. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá, testben és lélekekben.

S nemcsak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle, láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejts el mindent, figyelj az ünnepre.”

(Márai Sándor: Füveskönyv)

1. Ünnep: kapcsolj ki, hogy bekapcsolódhass!

Ünnepek és hétköznapok

Az emberi életnek van ritmusa. Napjaink többnyire hasonlóan telnek: felkelünk, táplálkozunk, tanulunk, elvégezzük feladatainkat, megéljük emberi kapcsolatainkat, szórakozunk, pihenünk, alszunk. Az ember egy megszokott és jól bevált rendszerben éli hétköznapjait, azonban a testnek és a lélekeknek szüksége van arra, hogy legyenek másféle napok is. Ilyenkor kilépünk a megszokott napi rutinból és máshogy töltjük az időt. Előfordul, hogy egyszerűen csak pihenünk, de igényeljük az emelkedett pillanatokat is. Vágyunk megállni, megpihenni.

A teremtés történetében olvassuk, hogy amikor Isten világító testeket helyezett az égre, azért tette, hogy elválassa a nappalt az éjszakától, és „*meghatározó jelei legyenek az ünnepekeknek, napoknak és az esztendőkeknek*” (1Móz 1, 14).

A negyedik parancsolat, amellyel a munkáról szól, felhívja a figyelmünket a pihenés és az Isten előtt való megállás fontosságára. Isten ünnepelni hív: kilépni a munkából és megtapasztalni az élet más lehetőségeit. Az ünnep kilátótorony: más nézőpontból lehet szemlélni az életet.

2. Ünnepeink

Az ünnepek kialakulása az emberek életének egy-egy jelentős eseményéhez (születés, esküvő), a régi kultúrákban a mezőgazdasági munkákhoz, vagy az év minősített napjaihoz (napforduló), természeti jelenségekhez (telihold) kötődött. Ezek aztán a történelem folyamán alakultak, változtak. Voltak, amelyek feledésbe merültek, de újak is születtek.

Ünnepeinket több csoportba sorolhatjuk: vannak családi ünnepek (pl. születésnap), nemzeti ünnepek (március 15., augusztus 20., október 23.), egyházi ünnepek (karácsony, nagypéntek, húsvét, pünkösd). A legtöbb alkalommal ezek össze is kapcsolódnak egymással, hiszen a keresztes családi és gyülekezeti esemény egyaránt. Nemzeti ünnepeinken gyakran van istentiszteletet, és a legnagyobb egyházi ünnepeinkhez (karácsony, húsvét) általában családi összejövetelek is kapcsolódnak.

Egyházi ünnepeink mindig Isten egy-egy jelentős üdvtörténeti tettehez kötődnek, amelyek arról szólnak, hogy Ő gondviselőnk és megváltónk. Az ünnep emlékezés, de egyben lehetőség is arra, hogy üzenete személyessé váljon, és igaz legyen a magunk életére is. Az ünnep lényege, a Megváltó Úrral való találkozás. Isten nem változik: ami régen megtörtént, megtörténhet ma is. Vajon észreveszszük, vagy elszalasztjuk ezt a lehetőséget?

3. Hogyan ünnepelünk?

Az ünnepek összekötnek:

- elődeinkkel, hiszen láncszemek vagyunk nemzedékek hosszú sorában. Azokra emlékezünk, amire elődeink is emlékeztek, és ahogy ők megértették az ünnepek lényegét, úgy érthetjük meg mi is és adhatjuk tovább.
- a most élőkkel, mert az együttes ünneplés közösséget teremt. Ugyanazt élhetjük át, amit a másik ember, mégis egészen egyedi módon. Saját szemszögünkből nézve az eseményeket.
- Istennel, mert újra rácsodálkozhatunk megváltó munkájára. Ha már átértük, megerősödhetünk benne. Ha még nem, akkor felfedezhetjük ennek a találkozásnak lehetőségét.

Számos ünnep köré különböző szokások épültek, amelyeknek egy része azonban elveszni látszik. Gyakran tapasztaljuk az ünnepek kiüresedését, azt, hogy éppen a lényeg hiányzik. Sokszor csak a külsőségek maradnak. Éppen ezért fontos, hogy az ünnepek lényegét keressük meg a külsőségek helyett.

4. Izrael ünnepei

Az „öt tekercs” könyvei (Ruth, Eszter, Prédikátor, Énekek éneke, Jeremiás siralmi) Izrael egy-egy ünnepéhez kapcsolódnak. Ezeket meghatározott rend szerint olvassák az adott ünnepen. Ebben igazít el az alábbi táblázat:

	Műfaj	A zsidó ünnep neve	Mire emlékeznek?
Ruth	történeti	Hetek ünnepe (aratási ünnep)	Hálaadás a Sínai hegyen adott törvényekért (Tízparancsolat).
Eszter	történeti	Purim	A Perzsa Birodalomban kísérletet tettek a zsidóság felszámolására. Ezen az ünnepen a megmenekülésért adnak hálát.
Prédikátor	tanítói	Lombsátrak ünnepe	A 40 éves pusztai vándorlás során Isten vezette népét és gondot viselt róla.
Énekek éneke	tanítói	Páska	Isten szabadító tetteire emlékeznek, amikor kivette népét Egyiptomból.
Jeremiás siralmi	prófétai	Gyásznap	Böjtöt és gyászt tartanak, emlékezve a jeruzsálemi templom lerombolására.

E könyvek tartalma, üzenetei túlmutatnak Izrael keretein. Olyan kérdésekkel, örömmel és nehézségekkel foglalkoznak, amelyekkel mindennapi életünk során mindannyian találkozunk.

2 Mózes 12, 26-27 Izrael számára a megmaradás kulcsa volt, hogy a nemzedékek továbbadták egymásnak ünnepeiket. Így minden generáció megismerhette Istent, mint szabadító Urat.

Ézsaiás 58, 6-14 Az Istennek tetsző ünneplés leírása.

Ámós 5, 21-24 Isten elmarasztalja népét, mert rosszul élnek az ünnep lehetőségével. Milyen az Istennek tetsző ünneplés?

Máté 22, 1-14 A menyegző az eljövendő üdvösség kedvelt jelképe, egyszersmind maga is ünnepi alkalom. Keressetek összefüggéseket az ünnep és az üdvösség között!

1. Csoportonként válasszatok ki egy-egy egyházi ünnepet és beszéljétek meg, milyen szokások kapcsolódnak hozzá!
2. Kis csoportokban tervezetek meg és készítsétek elő egy családi, egyházi, vagy iskolai ünnepet!
3. Nézz utána, hogyan kapcsolódnak össze keresztyén ünnepeink pogány ünnepekkel!
4. Milyen népszokások, énekek és étkezési szokások kapcsolódnak az egyes ünnepeinkhez? Melyek azok a szokások, amiket megőrizhetünk, mert nincsenek ellentétben a Szentírás üzenetével?
5. Készítsétek plakátot „Miért jó ünnepelni?” címmel, vagy reklámozzatok egy adott ünnepet!
6. Az egyházi ünnepeket általában a templomban ünnepeljük. Hogyan lehetne a templomi alkalom mellett otthon, szűk családi körben is emlékezni? Készíts erre tervet!
7. Az elmúlt években több új ünnep is megjelent hazánkban (Valentin-nap, Halloween...) Járjatok utána ezek eredetének és tartalmának! Vitassátok meg, szükség van-e ezekre, és hogyan egyeztethetők össze hitünkkel!

II. AKI ISTENT VÁLASZTJA: RUTH KÖNYVE

Beszélgessetek arról, hogy ki, mi alapján választ vallást!

- Mennyire a saját döntésetek, hogy egyházhoz tartoztok?
- A ti döntésetek volt, hogy egyházi iskolában tanultok?
- Szerintetek miért fordulhat elő, hogy van, aki másik felekezetet választ, mint amihez sokáig tartozott?

Idegenből családtag

Ruth könyve rövid, novellaszerű írás a Bibliában. A bírák korának vége felé játszódik. Olyan történetet mond el, amely során bepillantást nyerünk egy család életébe és fennmaradásába. Azt is megtudhatjuk, hogy később milyen szerepe lesz ennek a családnak az egész nép, Izrael életére nézve. A történet meglepő volt abban a korban, hiszen nem volt jellemző, hogy egy nő önként, magától választja a zsidó vallást.

1. A történet

Naomi és férje Elimelek, valamint két fiuk éhínség miatt Betlehemből Móáb földjére megy. Itt Elimelek hamarosan meghal. Mindkét fiú móabi nőt vesz feleségül: Orpát és Ruthot, majd a két fiú is meghal.

Az éhínség után Naomi visszatér hazájába, s bár mindkét menyét arra biztatja, hogy maradjanak Móáb földjén, Ruth követi őt Betlehembe.

Férj nélkül mindkettejükre nehéz sors vár. A mózesi törvények kedvezményeket adnak a szegényeknek. Ruth ezzel a lehetőséggel él, mikor az aratást követően kalászt szedget Boáz földjén. Boáz, aki Naomi néhai férjének, Elimeleknek közeli a rokona, megkedvelte Ruthot. Jóindulata jeleként segíti őt munkájában és gondoskodik róla. Izraelben ekkor hatályban volt a sógorházasság (levirátus) törvénye. Ez azt jelenti, hogy ha egy férfi gyermek nélkül hal meg, özvegyét az elhunyt férj közeli rokona veszi feleségül, hogy utódja születhessen. Elimelek legközelebbi rokona nem tudja teljesíteni ezt az előírást. A sorban ezután Boáz következik, aki

örömmel vállalja a kötelességet. Feleségül veszi Ruthot, ezt követően gyermekük születik, aki az Óbéd nevet kapja. Őt az akkori törvények szerint Naomi fiának tekintették. Óbédnek majd Dávid király lesz az unokája.

2. Veszteségek és újrakezdés

Vannak olyan helyzetek, amikor nehéz döntéseket kell meghoznunk. Előfordul, hogy valami már nem olyan, mint régen volt és jó lenne újat kezdeni. Ilyenkor kényelmetlenné válik a helyzetünk, s talán nem is mindig tudjuk megfogalmazni, hogy mi a probléma. Aztán mikor látjuk a bajt, a rosszat, ki kell találnunk, hogy mit kezdünk vele. Mit teszel, ha azt veszed észre, hogy zsákutcába jutottál és valamin változtatni kell? Be mered-e vallani, hogy tévedtél, rosszul döntöttél? Mersz változtatni, vagy maradsz inkább a biztosnál, a már ismertnél? Mennyire könnyen változtatsz, vagy kezdesz valami újba?

Próbák, nehézségek adódhatnak kényszerből. Elimelek és Naomi az éhínség miatt más országban kezd új életet, mint ahogy ma is sokan azt gondolják, hogy máshol jobban boldogulnak majd. Azonban hiába költöznek el, nehézségek ott is adódnak. Ráadásul több haláleset is történik a családban, így Naomi és menyei átélik a gyászban a veszteséget és fájdalmat. Innen kell elkezdni újra felépíteni az életüket.

Próbák, nehézségek adódhatnak a saját döntéseink, választásaink nyomán is. Ruth önként mond le otthonáról és követi Naomit egy idegen országba. Ez nem jelenti azt, hogy könnyű útja lesz. El kell fogadtatnia magát az új környezetben, be kell illeszkednie. Hűsége és kitartása azonban áldások sorát nyitja meg számára.

3. Isten terve és megvalósulása

Előfordul, hogy nem tudjuk, mi miért történik az életünkben, főleg akkor, ha rossz dolgok sora van mögöttünk. Máskor vannak véletlennek tűnő fordulatok, események, amelyekből a végén a vártnál jobban kerülünk ki. Ruth történetében sok nehézséggel kellett megküzdeni a szereplőknek. Néha nehéz döntéseket hoztak; látszólag véletlen események is történtek, de a végeredmény minden várakozást felülmúlt.

Sokszor csak utólag visszanezve látható, hogy a már megtörtént eseményeknek volt értelme.

Miközben Naomi, Ruth és Boáz meghozták a maguk döntéseit, **Isten a háttérben munkálkodott:** Ruth gyermekének unokája az a Dávid király lett, akit ott találunk Jézus Krisztusnak, a világ Megváltójának nemzetségtáblázatában (Máté 1,5). **Isten tervei nem csak a múltban ismerhetők fel, hanem a jövő szempontjából is fontosak.**

sógorházasság: Ha egy férj fiú utód nélkül halt meg, akkor a férj testvérének (vagyis az asszony sógorának) kötelessége volt az özvegyet feleségül venni. Ha így gyermek született, akkor az az elhunyt férfi nevét viselte.

szegények törvénye: Izrael törvényei védték a rászorulókat. A gabonát nem volt szabad learatni a mező széléig és az elhullott szálakat sem szedhették össze, hogy a szegényeknek is jusson a termésből (3Mózes 23, 22)

novella: Irodalmi műfaj, egy szálon futó, rövidebb elbeszélés. Csodás elemeket nem tartalmaz. Múltban játszódó történetet mond el, aminek a jelenre vonatkozó üzenete van.

Ruth 1, 16-17 Ruth döntése mögött komoly elhatározás áll: vállalja a másik embert, annak népét, családját és Istenét is. Ez utóbbi abban az időben különösen komoly döntés volt. Mi miről mondanánk le, és mit vállalnánk Istenért és a másik emberért?

1. Képzeltetek el és játszatok el egy olyan történetet, amiben új rokonként idegen néphez tartozó, (esetleg más bőrszínű) ember érkezik a családotokba!
2. Folytassatok vitát arról, hogy ott kell-e hagynia az embernek szülőföldjét és családját akkor, ha úgy gondolja, máshol jobban boldogulhat! Milyen érveket és ellenérveket fogalmaznátok meg?
3. A művészetek, sport és tudomány területéről keressetek olyan személyeket, akik Magyarországra települve, vagy innen eltávozva lettek híresek!
4. Képzeld el, hogy te vagy Ruth, Boáz vagy Naomi! Készíts egy naplót (blogot) vagy csak egy rövid feljegyzést arról, hogyan élted meg a történeteket! Más szereplőt is választhatsz!
5. Válasszatok ki Ruth könyvéből egy érdekes jelenetet és keressetek többféle megoldást rá!

6. Hogyan jelenik meg ez a téma az irodalomban? Gyűjtsetek példákat!
Beszélgetsetek erről!

„...Ha majd úgy látod, minden elveszett:
inkább, semmint hordani itt a jármot,
szórd a szelekbe minden régi álmod;
ha úgy látod, hogy minden elveszett,
menj őserdőkön, tengereken túlra
ajánlani fel két munkás kezéd.

Menj hát, ha teheted.
Itthon maradok én!
Károgva és sötéten,
mint téli varjú száraz jegenyén.
Még nem tudom:
jut-e nekem egy nyugalmas sarok,
de itthon maradok...”

(Reményik Sándor: Eredj, ha tudsz)

7. Melyek azok a döntések és történések Ruth könyvében, amivel nem értesz egyet, és mi az, ami ma is működné?

III. ITTHON-OTTHON: CSALÁD ÉS HŰSÉG

1. Miért élünk családban? Előny-hátrány összegyűjtése. Honnan jöttél? Mit örökölsz? Kire hasonlítasz? Igaz-e a mondás: „vagyunk, amik voltunk, leszünk, amik vagyunk”? Beszélgessetek róla!
2. Fejezd be a megkezdett mondatokat!
  - A családban az a jó, hogy ...
  - A családban az a nehéz, hogy ...
  - Olyan családot szeretnék, ami ...
  - Ezt teszem a családomért: ...

Ahol adhatok és kaphatok – a család

A család az első közösség az életünkben. Ide születünk, itt tapasztaljuk meg először a szeretetet és elfogadást, itt tanuljuk meg az alapvető, mindennapi élethez szükséges dolgokat. A családi közösség határozza meg értékrendünket, erkölcsünket és hitünk szempontjából is nagyon fontos, hogy mit hozunk otthonról. Van lehetőségünk folytatni a hagyományokat, de változtathatunk is rajtuk.

A család lelki, gazdasági közösség, alapsejtje a társadalomnak és az egyháznak is. Ideális esetben otthon, menedék, ami biztos háttérrel, alapot jelent életünkben.

A családokkal, azok szerepével kapcsolatban is sok változás történt és történik. Ezt rendszerezi az alábbi táblázat:

A család egykor	A család ma
Több nemzedék élt együtt.	Többségében kétgenerációs család (szülők és gyermekek) él együtt.
A családok döntő része együtt maradt.	Sokan nőnek fel csonka családban (valamelyik szülő egyedül neveli a gyermeket).
Kevés volt a válás.	Egyre többször fordul elő, hogy egyedül maradt, de már gyermekes szülők találnak egymásra és egyesülésükből új család születik.
A család tagjai sok időt töltöttek együtt.	A szülők sok munkája miatt gyakran egyre kevesebb idő és figyelem jut egymásra.
A család szoros életközösségben élt.	A tágabb család tagjai sokszor egyre nehezebben tudják tartani egymással a kapcsolatot.

Isten az első emberpárnak az uralkodás és szaporodás parancsát adta. A gyermek, az utód Isten ajándéka az ember számára. Mégis tragikusan látjuk már Ádám és Éva gyermekeinél a családon belül megnyilvánuló erőszakot, Jákób és Ézsau esetében az irigységet és csalást. Mivel az ember és Isten kapcsolata megrendült, ennek következménye kihat a családra, a családtagokkal való kapcsolatra is. Családunkat, amiben felnövünk, nem választjuk, hanem készen kapjuk, de ez életünk nagy lehetősége is egyben. Jövendőbeli családunkról, házastársunkról mi döntünk, ez egy másik nagy lehetőség. Mindkét családban (a mostaniban és a jövendőbeliben is) lehetőségek és feladatok sokasága rejlik számunkra. Tele vagyunk kihívással. Mit tanulhatunk Ruth könyvének üzenetéből?

Mintacsalád? – Ruth és Boáz példája

Ruth történetében számos családi válsággal találkozunk (férj elvesztése, gyermektelenség, beilleszkedés problémája), végül mégis jól alakul minden. Ehhez azonban bátor döntésekre van szükség:

- **Ruth úgy érezte, ki kell tartania anyósa mellett.** Hűsége nemcsak szavakban nyilvánult meg, hanem cselekedetekben is: gondoskodásban, támogatásban. Biztosan voltak az együtt töltött idő alatt nehéz pillanatok, de hűségét nem adta fel.
- **Boáz komolyan vette korának egyik számunkra meglehetősen furcsa törvényét,** a sógorházasságot. Megtörténhet, hogy olyan elvárásai vannak Istennek felénk, amelyek nem tűnnek logikusnak, vagy éppen megszokottnak. Isten nagyobb összefüggésben látja az eseményeket, mint mi. Az ő szavát követve ott is jókat készít, ahol mi előre nem látjuk. Az is előfordul, hogy a családban várnak el tőlünk olyat, ami nehéznek és rossznak tűnik. Isten még ezekben a helyzetekben is készíthet lehetőségeket, áldásokat.

- **Az 5. parancsolatban Isten a szülők iránti tiszteletet kéri.** Ez sokszor erőfeszítéssel jár. Könnyű észrevenni mások hibáit, főleg a családban. Isten nem gondolja, hogy a családjában hibátlan emberek vannak, sőt nagyon jól tudja, hogy ez nem így van. Ennek ellenére azt kéri, hogy vegyük észre a másokban a jót, azt, amiért tisztelhetjük!
- Ruthot **befogadta egy új család és egy egész nép.** Otthont adtak neki, ahol mindenestül, a múltjával együtt elfogadták őt. Keresztyén emberekként minden kapcsoltunkban, különösen családjában is gyakorolhatjuk ezt.
- **Isten elfogadó és befogadó.** Az ő gyermekeiként családjának tagjai lehetünk. Hűsége soha nem múlik el. Épp ezért egy új családot is jelenthet a gyülekezet, egy keresztyén közösség, a testi család mellett.

Efezus 6, 1-4 Pál apostol elvárásokat fogalmaz meg a gyermekekkel és szüleikkel szemben is. Gondold végig, mit szeretnél kapni te a szüleidtől, és mit szeretnél majd megadni a gyermekeidnek!

Ruth 2-4 Boáz számos módon kimutatja hűségét és elfogadását. Gyűjtsd össze ezeket!

1. Beszéljessz szüleiddel, nagyszüleiddel! Készíts családfát legalább a dédszüleiddel bezárólag! Milyen érdekességek vannak családjod múltjában? Minden családtag mellé írd egy-egy jellegzetes tulajdonságot, vagy jellemzőt!
2. Csoportonként gyűjtsetek össze olyan szabályokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy egy család jól tudjon működni! Beszéljétek meg közösen, milyen eredményre jutottatok! Milyen szerepek vannak egy családban? Gyűjtsetek össze a saját családi szabályaitokat, majd gondoljátok végig, mi az, ami jelenleg is működik, és mit szeretnétek másként!
3. Gyűjtsetek történeteket a valós életből, irodalmi alkotásokból, vagy filmekből, sorozatokból, amelyekben a hűség, mint érték jelenik meg!
4. Keresd meg Ruth könyvében azokat az értékeket és döntéseket, amiket te is szeretnél követni!
5. Hasonlítsd össze a Pál apostolnál található házirendeket! (Efezus 6, 1-4; Kolossé 3, 20-21)!

IV. „SZERETNI TEHOZZÁD SZEGŐDTEM” – ÉNEKEK ÉNEKE

1. Milyen jelképei vannak a szerelemnek? Miért ezeket használjuk, melyik mit fejez ki? Van-e igazi és örök szerelem?
2. Beszélgetsek a következő idézetről: „Még nem szerettem, nem tudtam, hogy mit kell szeretni; és szerettem volna szeretni: a Szerelmet szerettem: kerestem, mit szeressek...” (Augustinus)
3. Mit gondolsz a következő gondolatokról?

„A szerelem magánügy! Ne szóljanak bele! Tudom, mire van szükségem!”

„A szerelem csupa csalódás!”

„Mi tegyek, hogy szeressenek?”

„Mit tegyek, hogy szerelmes legyek?”

Az Énekek énekéről

Az Énekek éneke különös könyve a Szentírásnak, hiszen egy szerelmi történet elevenedik meg benne. Valójában azt mondhatjuk, hogy ebben a szerelmi költeményben egy férfi és egy nő, Salamon és Szulamit egymásra találásáról van szó.

A könyv címe hagyományosan Énekek éneke. Az eredeti héber cím így is fordítható: a legszebb ének. A könyv felépítése az egymásra találás útját írja le: a szerelmesek vágyainak, érzéseinek bemutatását követően a két fél keresi egymást, majd találkoznak. Közben olvasható egy leírás a menyasszony szépségéről. A költeményből azt is megtudhatjuk, hogy az egymás felé közeledve, a kapcsolatukban akadályokat kell leküzdeniük és nehézségekkel kell szembenézniük. Ennek ellenére végül a szerelmespár egymásra talál, megpecsételik szerelmüket, házasságot kötnek.

Salamon Izrael bölcs királya volt, aki – a kor szokásainak megfelelően – gazdagságának hirdetésére háremet tartott fenn. 700 főrangú és 300 másodrangú felesége

volt. Az Énekek énekében azonban egyetlen nő iránt érzett, semmihez nem hasonlítható érzéseiről olvashatunk.

Az ókori keleten a menyegzők köré komoly rítusok, szertartások épültek. Például a vőlegény és a menyasszony számára trónt állítottak fel. Az esküvő idejére gyakorlatilag (amely egy hétig is tarthatott) királyként és királynéként tekintettek rájuk. Ez szokás még néhány helyen ma is fellelhető.

Értelmezési lehetőségek

1. Allegorikus értelmezés

Az allegória egy egész művön, vagy hosszabb műrészleten keresztül vezetett szókép. Alapja általában metafora, amelyben a fogalmi és a képi sík minden ponton megfeleltethető egymásnak. Az Énekek énekét sokáig kizárólag allegorikusan értelmezték. A házasság a Szentírásban számos alkalommal jelenik meg Isten és Izrael kapcsolatának kiábrázolásaként. Az egyház ezért a könyv üzenetét úgy értelmezte, hogy Krisztusnak az egyház iránti hűségét és mindent legyőző szeretetét tárja elénk. Ezen értelmezés szerint a leírtak mögött nincs valós történet, a vőlegény Isten, a menyasszony pedig az ő választott népe. Ez az értelmezés nem teljes.

2. Szó szerinti értelmezés

Az Énekek éneke kizárólag a szerelemről szól, de azt Isten ajándékként mutatja be. Salamon korában a többnejűség meglehetősen elterjedt volt, ezzel szemben a könyvben az igaz szerelem, mint érték jelenik meg. E felfogás szerint az Énekek éneke pusztán egy, a Biblia keletkezésének korában, és a kor költői eszközeinek felhasználásával megírt szerelmi költemény.

3. Tipologikus értelmezés

A tipológia bibliai vonatkozásban azt jelenti, hogy ószövetségi képekben, eseményekben, személyekben valamilyen újszövetségi történés, személy előképe jelenik meg. Ez az értelmezés abban különbözik az allegorikustól, hogy megtörtént eseménynek tekinti a leírtakat. Salamon valósággal beleszeret az egyszerű, de szép és megragadó Szulamitba, és megtapasztalja a monogám szerelem értékét. Sokan nem fogadták el, hogy egy egyszerű szerelmi történet szerepel a Szentírás lapjain, ezért keresték annak mélyebb értelmét. A könyv ezen értelmezés szerint egyszerre beszél az emberi szerelemről, valamint Isten és ember kapcsolatáról.

Énekek éneke 3, 4 „Máris megtaláltam, akit lelkemből szeretek”. Bátor kijelentés és meggyőződés ez. Benne van a keresés izgalma, reménysége és talán néha reménytelensége is. Mégis, eljuthat az ember oda, hogy kétség nélkül ki tudja mondani: megtaláltam, és szeretni tudom teljes szívemből a másikat.

Énekek éneke 3,5 „Ne keltsétek, ne ébresszétek föl a szerelmet, amíg nem akarja!” A szerelemnek ideje van, amit gyakran siettetne az ember. Szerinted mit jelent felkelteni a szerelmet? Mikor van itt az ideje? Mire kell vigyázni?

1. Keressetek híres költőktől származó szerelmes verseket! Jegyezzétek fel, hogy kinél találtok olyan gondolatokat, amelyek hasonlóak az Énekek énekeiben megfogalmazottakhoz!
2. Együttesek, énekesek szívesen énekelnek a szerelemről. Elemeztétek egyikét zeneszám szövegét! Milyen erkölcsi értékek jelennek meg ezekben a szövegekben? Melyek azok a megnyilvánulások, amelyek nem állnak meg a Szentírás mércéje szerint?
3. Mi a véleményetek arról, hogy a Biblia ilyen nyíltan és személyesen beszél a szerelemről?
4. Mit mond a Biblia, mikor lehet foglalkozni a szerelem témakörével? Mitől óv?
5. Ha Isten férfinak és nőnek teremtette az embert, akkor miért korlátozza ezt a kapcsolatot? Mit jelent a paráznság fogalma?

V. KERESSEM AZ OLDALBORDÁM...

Beszélgessetek a következőkről:

- A szerelmesek barátok is?
- Van-e barátság fiúk és lányok között?
- Hogyan fogalmaznátok meg, mi a szerelem?

Van-e recept a szerelemre?

Az Énekek éneke példát ad számunkra az odaadó, lángoló szerelemre, amit mindenki szeretne átélni. Az, hogy a Szentírás beszél a szerelemről, arra tanít, hogy ezt is lehet jól, Istennek tetszően megélni. A szerelem Isten szerint is az élet szer-
ves, fontos része.

Amikor Isten megteremtette az embert, közösségbe teremtette. Az ember két leg-
fontosabb kapcsolata: az Istennel és a másik emberrel való közössége. Életünknek
ez a két legnagyobb kérdése: ki az én Istenem és ki az én társam?

Az első emberpár történetében számos fontos üzenet áll előttünk a férfi és nő, fiú
és lány kapcsolatára vonatkozóan (I. Mózes 2).

- **Isten mondja: „nem jó az embernek egyedül lenni”**. Urunk tudja, hogy társra van szükségünk, olyanra, akivel kiegészítjük egymást, aki a másik felünk.
- **„Alkotok”** – Istennek van elképzelése nemcsak személyes jövődönkről, hanem társunkról is. Az alkotás, formálás, mindig időbe telik. Isten minket is alkot, formál, hogy készen legyünk majd, és remélhetjük, hogy ugyanezt teszi társunkkal is: készíti, formálja számunkra.
- **„Hozzáillő”** – a társ nem lesz ugyanolyan, de teljesen más sem. A két fél passzol egymáshoz. Ez nem jelenti azt, hogy minden rögtön, tökéletesen illik egymáshoz, mint egy puzzle. Azt, hogy egymáshoz passzoljunk, tanulnunk is kell, sőt néha súrlódások szükségesek ahhoz, hogy az egymáshoz tartozás még teljesebb legyen.

- **Segítőtárs** – egy jó kapcsolat mindkét fél számára inspiráló. Olyan közösség, amiben együtt, egymást segítve jutunk előre. Nem jó az a kapcsolat, ami hátráltat, és nem segít kibontakozni. Egy működő kapcsolatban tudunk segítőtárssá lenni és segítséget elfogadni.
- **Oldalborda** – férfi és nő egymás mellé rendelt társak. Egyenrangúak és egyiknek sem szabad uralkodni a másikon. Az egyenlőség azonban nem jelenti azt, hogy egy kapcsolatban, házasságban ugyanazokat a szerepeket kell betölteni, ugyanazokat a feladatokat kell végezni.
- **Elhagyja apját és anyját** – az embernek érettnak kell lenni a kapcsolatra. Tartós, működő kapcsolat olyan felek között valósulhat meg, akik lelkileg, szellemileg érettek rá, a maguk lábára állnak, vagyis képesek lassan, fokozatosan leválni a szülőkről. Természetesen ez nem a kapcsolatok megszakadását, hanem átalakulását jelentheti. Amikor kapcsolatba lépünk, mindig újat kezdünk, de ehhez szükséges helyére tenni, vagy lezárni a többi kapcsolatot.
- **Ragazkodik** – a szerelem érzelm, olyan felfokozott lelkiállapot, ami hihetetlen erőket szabadít fel az emberben. A lángolás azonban idővel kisebb lehet, és meg is szűnhet. Örök szerelem nem létezik. De egész életen át tartó szeretet, amit senki más iránt nem érez és tanúsít az ember, igen. A ragazkodásban benne van a döntés, akarat, a másikat mindig vállalni akaró elkötelezettség. A ragazkodás tartósabb lehet, mint a lángoló szerelem.

Az Újszövetség nyelve, a görög háromféle szót használ a szeretetre: erósz, fília, agapé. Ezek között fokozatosság figyelhető meg.

Erósz: többnyire testi vonzalmat jelent, a másik kívánására épül. Ez az Újszövetségben nem fordul elő, ám a korabeli általános nyelvhasználatban nagyon elterjedt

Fília: testvéri, emberbaráti szeretet, amely a másikat értékei miatt becsüli

Agapé: a szeretet legmagasabb szintje, odaadó, a másikat maga elé helyező, öntetlen szeretet, amely elfogadja a másikat, hogy az mássá lehessen

1 Mózes 2

Énekek éneke 8, 6-7 A szerelem elköteleződéshez vezethet. A jegyeseket, házassokat összeköti egy mindenki számára látható jel, a jegygyűrű. Ez azonban csak külső jele annak, amit az ember a szívében hordoz: fontos, hogy a belül dőljön el, pecsételődjön meg a kapcsolat. A szerelemben jelen van a szenvedély. Milyen lehetőségeket és veszélyeket rejt magában a szenvedély? Van-e különbség szerelem és szenvedély között? Miért hasonlítható a szerelem ereje a halál erejéhez?

I. Korinthus 13, 1-13 A szeretet himnusza az egyik legismertebb szakasza a Szentírásnak. Pál apostol úgy vezeti be, hogy olvasói számára a legkiválóbb utat mutatja meg. A szeretet, ami itt előttünk áll, példaértékű az ember számára. Számos helyen emlékeztet Urunk arra, hogy szeretnünk kell egymást, növekedni kell a szeretetben. A szerelem nem a tetőpont, viszont a szerelemből lehet érett, semmi máshoz nem hasonlítható, odaadó szeretet, amiről ezen a helyen beszél Pál apostol. Az odaadó szeretetre a legtökéletesebb példát Jézus Krisztus adta a számunkra. A szeretet Isten kegyelmi ajándéka, azaz akkor tudunk így szeretni, ha elfogadjuk az Istentől jövő szeretetet és azt sugározzuk tovább.

1. Mi a különbség a szerelem és a szeretet között? Beszélgetsetek róla!
2. Létezik-e örök szerelem? Keressetek fel a családban, idősebbek között olyan párokat, akiknek közös élete példaértékű számotokra.! Készítsetek velük interjút, hogyan kezdődött kapcsolatuk, és hogyan tudtak kitartani az egymás iránti szeretetben!
3. Gondoljátok végig csoportokban, majd beszéljétek meg közösen, hogy mi szükséges ahhoz, hogy valaki érett, tartós kapcsolatot tudjon létesíteni!
4. Milyen szerelmeket, házasságokat ismertek a sztárok világából, vagy romantikus filmekből? Miben hasonlítanak és miben térnek el ezek Salamon és Szulamit szerelmétől? Mennyire fedik a filmek a valóságot?
5. Milyen az ideális nő/férfi?
  - a) Fiúk és lányok külön csoportokban gyűjtsék össze, hogy milyen elvárásaik vannak a másik nemmel kapcsolatban! Az elvárásokat rangsorolni is kell!
  - b) Fiúk és lányok külön csoportokban gyűjtsék össze és rangsorolják, hogy szerintük a másik nemhez tartozók mit várnak tőlük!
  - c) Az a. és b. feladat eredményeit hasonlítsátok össze és próbáljátok egy-egy következtetéseket levonni! Készítsetek erről plakátot!

VI. KINÉL VAN A BÖLCSEK KÖVE? – A PRÉDIKÁTOR KÖNYVE

- Beszélgessek arról, mi a különbség bölcsesség és okosság között!
- Mi a véleményetek erről az idézetről: „A nem-tudás tudása a tudás kezdete”
(Szókratész)

Élet: hiábavalóság, életcél, öröm?

Minden ember életében újra és újra visszatér az a kérdés, hogy mi az élet értelme? Miért vagyunk a földön? Az első ilyen időszak, amikor választ keresünk erre, éppen a tizenéves kor, hiszen szeretnénk megtalálni, önmagunkat, helyünket, célunkat. Ezt követően azonban egész életünkben, nagy sorsfordulóknál, újrakezdekésnél, vagy épp nehézségekben újra és újra választ keresünk arra, hogy mi az élet értelme, jó irányba haladnak-e a dolgaink.

1. Bölcsességirodalom

Az ószövetségi bölcsességirodalom üzenete, hogy az élet célja Isten felől érthető meg legteljesebben. Az ember élete véges, Isten pedig örökkévaló, mint ahogy rendelkezései is. Ezért az ember Istent és parancsolatait számításba véve találhatja meg önmagát, a bölcsességet, és nyerheti meg jövőjét.

Az Ószövetség öt tanítói könyve közül három alkotja a bölcsességirodalom csoportját: a Jób, a Példabeszédek és a Prédikátor könyve.

A Prédikátor könyvének szerzője „Dávid fia, Jeruzsálem királya” (Préd 1,1), amiből Salamonra, Izrael bölcs királyára következtethetünk. A bölcsességirodalom kedvelt műfaj volt az ókorban. A leghíresebb alkotások e téren is az ókori Görögországban, Egyiptomban születtek, de az Izrael körüli országokban is írtak ilyen műveket. A bölcsességirodalom arra keres választ, hogyan kell az embernek élni, amit az emberi tapasztalatokra és a tudomány eredményeire építve próbál megfogalmazni. A zsidó bölcsességirodalom, s benne a Prédikátor könyve, azonban egy ponton jelentősen eltér más korabeli alkotásoktól. A bölcsességet, az emberi élet értelmét nem önmagában, hanem mindig Istennel vizsgálja.

2. „Minden hiábavalóság?!”

A Prédikátor nem elméleteket készít, hanem igyekszik megvizsgálni mindazt, ami-re az emberek általában fontosnak tartania, és amire felteszik az életüket. A következőket veszi sorra:

Öröm és élvezetek	A felhalmozott gazdagság jó alap ahhoz, hogy az anyagi javak elérhetővé váljanak. Azonban ezen túl mindig vannak új célok, megszerzendő javak. A munkával azonban sok fáradtság és vesződések járt, míg végül kijelenti, hogy végső soron az egésznek semmi haszna nincs.
Bölcsesség	A bölcsesség, tudás hasznosabb a tudatlanságnál, de a bölcs ember sorsa végső soron ugyanaz lesz, mint a tudatlané és nem fognak rá emlékezni. A felhalmozott tudást, vagy vagyont az ember olyanra hagyja, aki nem dolgozott érte és könnyen lehet, hogy eltékozolja.
Munka	Szorgalmas és kitarító munkával lehet vagyont szerezni. Azonban a munkával is, de a vagyonnal is sok aggodalmaskodás és vesződések jár együtt.
Életöröm	A gazdagság önmagában nem nagy érték a Prédikátor szerint, ezzel szembe-megy az emberek általános felfogásával. Emlékeztet arra, hogy a tekintély is és a gazdagság is elmúlik. A munkát önmagában magasabb értéknek tartja, mint a munka során megszerzett vagyont. Jézus Krisztus is utal arra, hogy nem földi, hanem mennyei kincseket kell gyűjtenünk. Az ember által birtokolt javak Isten ajándékai. A Prédikátor szerint jó, ha az ember tud ezzel a felelősséggel élni, ez azonban nem zárja ki, hogy élvezze mindazt, amit megszerzett. Az anyagiakkal lehet hálásan, örömmel élni! Ez többet ér, mint a vagyon értelmetlen felhalmozása, de természetesen nem tékozló életre biztat. Az arany középutat lehet megtalálni a felelős életvitel és józan életöröm mezsgyéjén.

A Prédikátor rendre azt a következtetést vonja le, hogy „minden hiábavalóság”. Ezzel azonban nem az a célja, hogy az ember mindent csak kritizáljon és értéktelennek tekintsen. Azt sem mondja, hogy minden ugyanolyan értékes. Figyelmeinket az istenfélő életre szeretné irányítani.

Prédikátor 9, 7-10 Isten akarata, hogy az ember élvezze az életet. Hálás lehet az, aki alapvető szükségeiben nem szenved hiányt, aki látja munkája gyümölcsét és társ van mellette. Istent mint ajándékozót láthatjuk itt. Biztatást is kapunk, tegyük meg, amire lehetőségünk van, éljünk jól a kínáló alkalmakkal! Ugyanakkor olvasunk figyelmeztetést is, Isten meg fogja ítélni tetteinket (Préd 11, 9). Az embernek tudnia kell, hogy a holtak hazájába fog érkezni. Ez nem a pokol, hanem a halál állapota. Az ide vezető út már az életben elkezdődik. A mai ember is élvezni szeretné az életet, gyakran ennek rendel alá mindent, nem gondol a jövőre. A Préd-

dikátor üzenete nem ezt az életvitelt támogatja, hanem a felelős, jövőre gondoló életet, amiben szintén meg lehet találni az örömeket.

Prédikátor 10, 1-20 – Összehasonlítást olvashatunk a bölcs és ostoba magatartásról. A bölcs ember előrelátó, higgadt, megfontolt és tevékeny. Az ilyen ember áldás a környezete számára. Ugyanakkor az ostoba ember is ér el sikereket, juthat magas pozícióba és jelentős hatást gyakorolhat másokra. Ez azonban nem teszi őt bölccsé, Isten szemében ugyanúgy ostoba marad.

1. Olvassátok el egy-egy csoportban a Prédikátor egy-egy fejezetét! Keressetek olyan közmondásokat, szólásokat, amelyek rokonságot mutatnak a Prédikátor üzeneteivel!
2. Folytassátok a Prédikátor gondolkozását! Válasszatok ki olyan célokat, amelyek ma fontosak az embereknek! Mutassátok be, melyik milyen előnnyel és hátránnyal jár! Arányban van-e a befektetett idő és energia az elért célokkal?
3. Tartsatok vitafórumot! Alkossatok két csoportot: az egyik hangoztassa azt, hogy minden lehetőséget ki kell élvezni, a másik pedig a szigorú józanságot képviselje! Próbáljátok egymást meggyőzni, fogalmazzátok meg, mi az arany középút!
4. A Prédikátor józan életörömeire biztat, azonban sok keresztyén azonban inkább örömtelennek tűnik. Mit gondoltok, miért? Számodra milyen keresztyén lenne jó példa? Egy keresztyénnek mindig örülnie kell?
5. Készítsetek és játszatok el egy-egy rövid jelenetet, amiben bemutatjátok a bölcs és az ostoba ember életét a Prédikátor könyve alapján! A jelenet lehetséges jelenetei:
  - a) Az osztálykirándulás tervezése
  - b) Egy iskolai ünnepség megszervezése
  - c) Pénzt találtok az öltözőben...
6. Járjatok utána annak, hogy különböző híres emberek hogyan, milyen értékek mentén építették fel az életüket! Milyen, a Prédikátor könyvében előforduló értékek jelennek meg náluk? (pl. szkeptikusok, deisták) Milyen különbségek és azonosságok vannak a Prédikátor könyvében olvasottakkal?

VII. FIATALSÁG BOLONDSÁG?

Hogyan élsz az időddel? Készíts napi, heti táblázatot, mivel mennyit foglalkozol, és mire nem jut időd, amire kellene!

Az idő szolgái és az idő Ura

1. Az idő

Az idő a Prédikátor könyvében önálló témaként jelenik meg. Isten örökkévaló és változatlan, ellenben az ember múlandó, változó. Mindennapi tapasztalatunk is az, hogy az idő nincs a kezünkben. A mai ember szinte állandóan időzavarban van. Nincs időnk egymásra, feladatainkra. Ez sokszor rossz érzést kelt bennünk: türelmetlenek vagyunk másokkal és magunkkal szemben is.

A Prédikátor arra tanít, hogy mindennek rendelt ideje van. Az időfolyamban, amiben élünk nem minden pillanat alkalmas mindenre: **Isten az idő Ura**, aki elkészíti az emberek számára az alkalmas időt. Az ember beavatkozni nem tud, de megtanulhat ezzel helyesen élni. Bölcs az, aki felismeri, hogy mikor, mit kell cselekednie.

Az ember gondolkodik múlttól és jövőről, a múltat értékeli, a jövőt tervezi. Különösen nagy munka a jövő tervezése, hiszen a jelenből próbálunk következtetéseket levonni, azonban nincs senki, aki tudna minden, a jövőben bekövetkező változást, ezért gyakran rossz döntéseket hozunk.

Mit tanít az időről a Prédikátor könyve?

- Isten az idő Ura.
- A jó és rossz napokban is számos lehetőséget készített el Isten az ember számára.
- Istenben bízni azt jelenti, hogy semmiben nem vagyok egyedül.
- Lehet élvezni a szép időket, amikkel Isten ajándékozta meg az embert.

2. Fiatalság és idős kor

Amikor az ember fiatal, kevésbé foglalkoztatja az a kérdés, hogy egyszer majd kevesebbet fog bírni, eljár az idő felette és megöregszik. A legtöbb család ma már nem többgenerációs, nem él együtt több nemzedék, keveset találkoznak egymással. Nincs idő megérteni a másikat, emiatt gyakran nehéz elviselni a nemzedékek közötti különbségeket. Ez, valamint egyre gyorsabban változó világunk is növeli a generációk közötti ellentéteket.

A Prédikátor arra emlékeztet, hogy a fiatal ember időssé válik majd egyszer. Nem mondja azt, hogy egyik, vagy másik korszakában élő ember értékesebb lenne, arról viszont szól, hogy az embernek a jelen mellett gondolnia kell a jövődjére is. Van, amit ma megtehetek, évek, évtizedek múlva azonban már nem. (Préd 12)

Mit tanít a Prédikátor fiatal korunkra vonatkozóan?

- Törekedjünk a jókedvre, örömré. (Préd 11,9)
- Vágyaink szükségesek a céljaink eléréséhez. De nem minden vágyat kell megvalósítanunk. Szükséges Istenre figyelni, hiszen ő ítél meg minket. (Préd 11, 9b)
- Őrizzük meg szívünket a bosszúságtól és a rossztól! Az életemért én magam vagyok a felelős, ezért döntenem kell, hogy mit engedek hatni a lelkekre.
- Visszavonhatatlanul jönnek az életünkben nehezebb időszakok, akár körülményeink, akár korunk miatt, ezért jó, ha mindenkor, már fiatalon is gondolunk Teremtőnkre. (Préd 12,1)

A mindent kipróbáló Prédikátor végső következtetése, hogy az istenfélelem és az Úrnak való engedelmesség a helyes, igaz élet titka.

Kronosz és khairosz: kétféle időfogalom a görög nyelvben. A kronosz az időfolyamot jelenti, ami mérhető. A khairosz a minősített időt, amit Isten készített el valamire az ember számára.

Prédikátor 3 Ellentétpárokon keresztül rajzolódik ki előttünk, hogy nem minden idő alkalmas mindenre, illetve minden idő alkalmas valamire. Nemcsak a jó dolgoknak van ideje, hanem mindennek ideje van. Az időfolyamban vannak alkalmas idők különböző dolgok megtételére. Minden terv szerint, a maga idejében történik meg. Ezeket emberi igyekezettel lehetetlen megváltoztatni, mindent azonnal akarunk. Az ember azt teheti, hogy elfogadja azt, ami adatik és keresi az idő Urát. Megpróbálja megérteni, hogy minek, miért akkor van az ideje, amikor mert akkor nem vív meg értelmetlen harcokat.

Prédikátor 12 Az ember élete megállíthatatlanul a halál felé tart, ezért szükséges már fiatal korban a Teremtőre gondolni. Az időskorban is fellelhetők a szépségek, az Isten által elkészített ajándékok. Azonban az öregkort meghatározza az, hogy hogyan élek fiatalként és majd felnőttként.

1. Készíts tablót az eddigi életedről, amin elsősorban ne időrendben szerepeljenek az események, hanem egy-egy ábra, jelkép mérete mutassa azok jelentőségét számodra! Mi az, ami nagy jelentőségű, mi az, ami kevésbé fontos eddigi életedben?
2. Beszéljess családod idősebb tagjaival! Milyen nehézségekkel találkoztak, hogyan élték meg azokat? Milyen döntéseket hoztak és mit csinálnának másként? Milyen tanulságokat tudsz levonni ebből a saját életedre nézve?
3. Készítsetek kettéosztott naplót a füzetbe! Gyűjtsetek össze a fiatalság és öregség előnyeit és hátrányait!
4. A Préd 12-ben az időskorról szól egy allegória. Csoportban írjatok hasonlót a fiatalságra vonatkozóan!
5. Tegyetek fel kérdéseket a Prédikátornak akár az időről, akár az időskorral kapcsolatban!

VIII. SZABAD-E SÍRNI, HA FÁJ? – JEREMIÁS SIRALMAI

Beszélgessetek a következőkről:

- A testi, vagy lelki szenvedés a nehezebb?
- A sírás: ciki vagy megkönnyebbülés?

Még Isten is elhagyott?

A szenvedés, veszteség mindig embert próbáló időszak. Ilyenkor újra kell építeni az életünket. Miért engedi Isten, hogy fájdalmas dolgok történjenek? Jeremiás siralmi ilyen helyzetbe vezetnek bennünket.

1. A történelmi helyzet

Kr. e. 587-ben Isten választott népének addigi legnagyobb tragédiája következett be. A babiloni seregek ostroma sikerrel járt, Jeruzsálemet elfoglalták, ezt követően pedig lerombolták a Templomot. Mivel a jeruzsálemi szentély a zsidóság egyetlen temploma, lerombolása után nincs hol bemutatni az áldozatot. Áldozat bemutatása nélkül pedig nincs bűnbocsánat, mert nem lehet Isten kiengesztelni más úton. Mivel sokan azt gondolták, hogy Isten nem engedi meg a templom pusztulását, ezek után az emberek teljesen kétségbe estek: hol van a mi Istenük? Miért engedte meg a pusztulást? Végleg elfordult tőlük? Ez a helyzet ihlette a könyv szerzőjét műve megírására.

2. A könyv jellemzői

Jeremiás siralmi egy siratóéneke, amit a Jeruzsálem eleste miatt érzett gyász és fájdalom ihletett. Verselése csaknem egyedülálló. Az 1-4. fejezet akrosztikonban íródott, azaz a héber ábécé 22 betűjével kezdődnek az egyes versek. Az 1. 2. és 4. fejezet 22, a 3. 66 verset tartalmaz, itt háromversenként figyelhető meg az akrosztikon.

A gyászos énekben elsiratott „halott” maga Jeruzsálem városa, ugyanakkor a panasz hangján maga a „halott”, Jeruzsálem és Júda népe is megszólal. Érdekes kettősség ez, ami emlékeztet arra az érzésre, amit időnként mindenki átél: bár élek, a lelkem mégis nehéz fájdalmakat hordoz.

3. A panaszénekek

A Bibliában többnyire a Zsoltárok könyvében találkozunk panaszénekekkel. Közös ezekben, hogy az ember nem fojtja magába az érzéseket, hanem kibeszéli magából. Mégis több ez pusztá kibeszélésnél. A panaszénekek sajátossága ugyanis éppen az, hogy a bajban az emberi segítség mellett, Isten vigasztalásával is számol, aki vele együtt hordozza terheit. A panaszénekek között egyéni és kollektív énekeket is találunk attól függően, hogy az aktuális nehézség egy személyt, vagy egy teljes közösséget sújt. Elgondolkodtató, hogy a bibliai panaszénekek írói is hasonló problémákkal harcolnak, mint mi. Rajtunk múlik, hogy a terheink felismerését követően ki merjük-e próbálni a bibliai javaslatot, és kérünk-e segítséget Istentől a harcainkban?

4. Jeruzsálem romlása

Isten Jeruzsálemet választotta ki, hogy ott legyen a lakhelye. Hegyen épült, erős, jól védhető, sokak által bevehetetlennek tartott város. Szépségéről számos költeményt olvashatunk. A templom azt üzeni, hogy Isten a népével lakik, és mégis elfoglalják a várost.

A város bukása történelmi okokkal is magyarázható. Bár pusztulása mindenkit szomorúsággal tölt el, nem érhetne váratlanul az embereket.

A választott nép nem vette komolyan Isten rendelkezéseit, nem gondolt a jövőre, csak a pillanatnak élt. Hiába működött a kultusz, azt tisztátalanná, Istennek nem tetszővé tették. Isten figyelmeztető üzenetét tolmácsolták a próféták, most azonban ők sem kapnak kijelentést, nincs üzenet Istentől, ugyanis a vallási vezetők, a papok és a próféták is vétkeztek. Összefoglalva elmondható tehát, hogy a pusztulás okai elsősorban lelki-vallási eredetűek. A nagy nehézségeknek, bukásoknak és terheknek lehet az az oka, hogy eltérünk Isten útmutatásától.

siratóének: ószövetségi műfaj. Eredetileg egy elhunyt hozzátartozói adták elő, később ezeket leírták és siratóasszonyok énekelték. A próféták siratóénekei rokonságot mutatnak ezzel. A különbség az, hogy az utóbbinál Isten szólítja fel a

prófétát a nép elsiratására, illetve célja nem a megnyugtatás, hanem a bűnbánatra való indítás.

panaszének: ószövetségi irodalmi műfaj, amelyben az egyén, vagy közösség Istentől kéri a bajok, nyomorúságok elhárítását. A panaszénekeket istentiszteleten adták elő.

JSir 1, 18-22 A teljes kétségbeesés ihleti ezeket a sorokat. Az elhagyatottság érzése azért is meghatározó, mert nemcsak a baj nagy, hanem nincs ember, aki segítséget tudna nyújtani. Egyetlen lehetősége van az embernek: az hogy Istenhez forduljon. Ahhoz, aki igazságos, aki elhozta a bajt az országra, de aki egyedülként tud könyörölni.

1. Végezzetek kutatómunkát! Keressetek olyan kultúrákat, államokat az emberiség történetében, amelyek hosszabb-rövidebb tündöklés után elbuktak! Mi vezetett a bukásukhoz? Hogyan lehetett volna elkerülni? Miért éledhetett újra Izrael?
2. Ti vagytok Jeruzsálem ostromának krónikásai. A város bevételét követően az utcákat járjátok. Milyen kép fogad? Készítsetek interjúkat az emberekkel!
3. A reformáció korában jelentek meg a magyar költészetben a jeremiádok. Ezek a panaszos hangvétellű költemények az ország sorsán keseregtek. Keressetek ilyen költeményeket és hasonlítsátok össze Jeremiás siralmaival! Milyen hasonlóságok és különbségek fedezhetők fel?
4. A magyar történelem is bővelkedik nagy összeomlásokban. Milyen okok vezettek ezekhez? Hogyan sikerült talpra állni? Milyen ünnepek kapcsolódnak a szomorúság és veszteség érzéséhez?
5. Ma hogyan nézne ki egy panaszének? Ki és miért írhatna ilyet? Keress ilyen dalokat, verseket, vagy írd te is egyet!

IX. CSAK VONSZOLOM A LELKEM...

A körülöttünk élő emberek számtalan problémával találkoznak, amit el kell hordozni. Ezek egy része komolyan próbára teszi az embert. Mit gondoltok, melyek a legnagyobb nehézségek, amikkel egy ember találkozik? Hogyan változtatja meg egy probléma a mindennapokat? Beszélgetsetek róla!

Az Úr érkezése...

1. „Mikor elhagytak, mikor a lelkem roskadozva vittem...”

a. „Helyzetelemzés”

Életünk során számos nehéz helyzetet kell átélnünk, például akkor, amikor elveszítünk valakit, vagy valamit, ami, vagy aki számunkra fontos. Hálásak lehetünk azért, mert nem élünk háborús időkben, elkerülnek az éhínségek, vagy a nagy természeti csapások, ugyanakkor érhetnek minket csalódások, betegségek, de válhatunk valaminek vagy valakinek az áldozatává is. Minden veszteség válság, olyan új helyzet, amiben meg kell találnunk önmagunkat, aztán pedig újra felépíteni az életünket. Ez néha hosszú időbe telik.

A Siralmak könyvében Jeremiás nem szépíti a helyzetet, amiben ő és a népe van. Nem leplezi a bajt, nem kisebbíti annak jelentőségét. Elmondja, amit lát, tapasztal. Sokan azt gondolják, mindig erősnek kell mutatkozni. Van, aki úgy gondolkodik, hogy egy hívő embernek sohasem szabad kétségbe esnie. Ezzel szemben a gyógyuláshoz, felépüléshez vezető út első lépése, hogy az ember őszintén végiggondolja a helyzetet, amibe került. Honnan indultam, és hol tartok most?

b. A helyzet keltette érzések

Elgondoktál-e már azon, hogy van, aki nagy nehézségek között is tud örülni, más pedig a legkisebb baj láttán is kétségbe esik? Miért van ez? Nemcsak a helyzetek különböznek, amikbe belekerülünk, hanem az is eltérő, ahogyan megéljük azt. Mindannyiunkkal előfordul, hogy nagy terheket is elhordozunk. Máskor magunk is meglepődve látjuk, milyen kis dolgok is ki tudnak mozdítani a lelki nyu-

galmunkból. A Sirmak szerzője is gyakran vall ellentétes érzelmekről, miközben a helyzete alapvetően nem változik. Akármit érez is, Isten elé viszi imádságában. Az érzéseinket nem mindig könnyű megfogalmazni, ráadásul az is előfordul, hogy nem szívesen beszélünk róluk, vagy egyszerűen úgy gondoljuk, hogy senki nem ért meg minket. Urunk ismeri szívünket, gondolatainkat. A bennünk megszülető érzéseket bátran rábíthatjuk imádságainkban.

2. „...átölelt az Isten...”

Milyen Isten? Talán sokszor feltettük már magunknak ezt a kérdést. Többnyire akkor, amikor valami nem úgy működött, ahogyan szerettük volna. A nehéz helyzetben hogyan látja Istent Jeremiás?

- Isten ítél. Haragja jogos, és ítéletének eszközei más népek (JSir 1,10; 1,17).
- Isten nem mindig válaszol. Egy komoly, őszinte hitű ember számára is nehéz tapasztalat, ha az imádság hatására sem válik könnyebbé helyzete. Mégis mindez nem akadály, hogy Jeremiás ne öntse újra imádságba kéréseit.
- Isten döntései megvalósulnak. Ami választott népével történt, arról tudott az Úr, ez volt az ő konkrét akarata. Döntése mégsem önkényes, hiszen az ember figyelmét előre felhívta tettei következményeire. Döntései igazságosak (JSir 2,17).
- Isten szabadító. Haragja nem tart örökké. Az ellenséggel szemben a szenvedőknek igazságot szolgáltat, ez pedig a szabadulásban valósul meg, amikor jóra fordítja övéi sorsát (JSir 3, 31-33).
- Az Úr uralkodik. Kezében van minden hatalom, ezért lehet hozzá fohászolni, hogy meg tudjunk térni és oda tudjunk fordulni hozzá. Meghallgatja a benne hívők kéréseit (JSir 5, 19-22).

A Sirmak könyvében látjuk, hogy Isten haragszik az ember vétkei miatt, ugyanakkor szabadító Istenként is bemutatkozik. Az ember átélheti haragjának súlyát, ítéletének határozottságát, engedetlenségének következményét, de megláthatja szabadítását, megváltó akaratát és uralkodását is.

3. Találkozás: a megismert Isten válasza az én helyzetemre

Lehet, hogy úgy tűnik, jelenlegi nehéz helyzetünk nagyon távol van attól, amit Istenről tudunk. Mégis megtanulhatjuk Jeremiástól, hogy a bánatban, alaposan végiggondolva helyzetünket, hogyan találhatunk mégis megoldást. Isten ugyan-is meg akar szabadítani. Oda kell „kötnünk” magunkat ahhoz, amit önmagáról mond. Régen a hajósok nagy viharban odakötötték magukat a hajó biztos pontjai-

hoz, hogy esélyül legyen a túlélésre. Bánatainkban lehetőségünk van így odakötni magunkat Urunkhoz és a hozzá való kötődésben születnek meg a megoldások. Isten tehát arra biztat, ismerjük meg őt, Krisztusban értünk hozott vállalásait, és a vele való kapcsolatot megélve kiutat találhatunk.

JSir 3, 22-27 Ha ezt a szakaszt a szöveggörnyezetből kiragadva olvassuk, azt gondolhatnánk, hogy egy hálaadó zsoltár szólal meg. Az Úr a szabadító, szereti az embert, hűsége naponként megújul. Az ember feladata, hogy várja csendben az Úr szabadítását. Lehet, hogy ez nem könnyű, de bizonyosan bekövetkezik, hiszen Isten jóságos.

JSir 5, 19-22 Isten uralkodik. Meglepő fordulattal zárul a könyv, hiszen a szerző az előző versekben éppen azt sorolja fel, hogyan bánt el az ellenség Jeruzsálem népével. Mégis, minden tragédia ellenére nem azt mondja, hogy Isten nincs, vagy távol van az embertől. Isten tulajdonságairól nem lehet következtetni a körülöttünk lévő dolgok alapján. Az Úr akkor is uralkodik, ha éppen nem látszik az eseményeken. Isten nem önkényes, örök uralma az ember menedéke minden baj között. A dolgok akkor vesznek jó fordulatot, ha az ember megtér hozzá.

1. Gyűjtsétek össze, hogy mit gondoltok Istenről: kicsoda ő! Melyek a legfontosabb tulajdonságai?
2. Hogyan viselkedik egy szomorú, nehéz helyzetben lévő ember a környezetével? Hogyan lehet neki segíteni?
3. Mutassatok be kiselőadásban nehéz élethelyzeteket! (szegénység, hajléktalanság, árvaság...) Mit élhet át az adott helyzetben élő ember? Miért nehéz talpra állni? Milyen kitörési lehetőségek adódnak? Mit tehetünk azokkal, akik ilyen helyzetbe kerülnek?
4. Egyházunk szerteágazó szeretetszolgálati tevékenységet végez. Nézzetek utána, milyen szolgálataink vannak! Melyik áll hozzátok legközelebb és miért?

5. Keressetek olyan embereket, akik nagy mélységből jöttek ki! Akik elestek, de sikerült talpra állniuk. Lehet közöttük történelmi személy, ma élő, híres ember, vagy ismerős, családtag.
6. Az evangéliumok történeteit olvasva vegyétek sorra, milyen mélységeket élt át Jézus! Mi jelenthetett neki testi, lelki gyötrelmet? Milyen képet ad ezek által Istenről?
7. Folytassatok vitát! Képzeljétek el egy-egy szomorú, nehéz élethelyzetet (betegség, haláleset, munkahely elvesztése...), amikor valakiben megrendül még az Istenbe vetett hit is. Próbáljátok meggyőzni egymást a felől, hogy Isten jelen van, vagy nincs jelen az adott emberi élethelyzetben, küzdelemben!

X. KIRÁLYNÉ EGY IDEGEN ORSZÁGBAN – ESZTER KÖNYVE

Beszélgessetek az alábbi kérdésekről!

- Több országban élnek magyarok kisebbségben. Milyen nehézségekkel kell szembesülniük?
- A Magyarországra áttelepült határon túli magyarok, vagy más néphez tartozók számára mi jelenthet problémát a beilleszkedéssel kapcsolatban?

1. A babiloni fogság

A próféták évtizedeken keresztül figyelmeztették Júda vezetőit, s magát a népet, hogy amennyiben nem térnek meg, Isten büntetéseként fogságba viszik a népet. A fogságba hurcolás két lépésben zajlott: az első zsidókat, köztük a vezető réteg jelentős részét, **Kr. e. 597-ben** telepítették ki. A második, immár nagyobb kitelepítés tíz évvel később, **Kr.e. 587-ben**, Jeruzsálem elfoglalását követően volt. A szülőföldjükről elszakított zsidókat a Babiloni Birodalom különböző területeire telepítették át. A zsidó nép – bízva a próféták ígéletében – várta az újjáéledés és hazatérés idejét. Közben őrizték hitüket és hagyományaikat.

2. Hazatérés és maradás

Az Újbabiloni Birodalom bukását követően, Kr. e. 538-ban a perzsa uralkodó engedélyt adott a hazatérésre. Az Izraelbe visszatérők számos nehézséggel találkoztak, de végül újjáépítették a templomot és Jeruzsálem várfalát (erről szól Eszdrás és Nehémiás könyve).

Azonban közel sem tért haza mindenki. Sokan voltak, akik berendezkedtek új lakóhelyükön, és bár őrizték örökségüket, nem akartak már visszatérni. Ezzel elkezdődött a zsidó diaszpóra kialakulása. A diaszpóra az Izraelen kívül, a sokfelé

minden részére szétszóródott zsidóságot jelenti. Egy ilyen kisebbségben élő a közösségnek volt tagja Eszter és nagybátyja Mordokaj a Perzsa Birodalomban.

3. A történet

Eszter könyve a Perzsa Birodalom uralkodójának udvarában játszódik. Olyan döntések születnek itt, amelyek befolyásolják a birodalom minden lakójának életét. A regényszerű történetbe bepillantást nyerünk, hiszen olvashatunk ezeknek a döntéseknek a születéséről. Bár a könyvben nem találkozunk Isten nevével, világos, hogy az Ő gondoskodó jelenlétét mutatja be ez az elbeszélés.

A történet kulcsszereplője Eszter, még akkor is ha, nem őt látjuk a legtevékenyebbnek: jókor van jó helyen és megfelelő pozícióban. Szerepe jelentős, hiszen felismeri, hogy az ő helyzetében hogyan lehet mások segítségére, és népe javára.

A perzsa uralkodó, Ahasvérós engedetlenség miatt megfosztja Vasti királynét méltóságától, így új királynéra van szüksége. A tisztség elnyerése előtt másfél évig készítik fel a lehetséges jelölteket, köztük a zsidó származású Esztert is, akinek nagybátyja (egyben gyámja), Mordokaj, Ahasvérós udvarában tölt be fontos pozíciót. Végül az uralkodó döntése szerint Eszter lesz az új királyné.

Mordokaj tudomást szerez egy, az uralkodó ellen készülő merényletről, amit Eszter segítségével tudat Ahasvéróssal, így az összeesküvés elbukik.

Hiába a jól végzett munka, az embernek akadnak ellenségei. Így történik, hogy Mordokajjal szemben egyre nagyobb gyűlöletet táplál Hámán, az uralkodó egyik kegyeltje, befolyásos vezető embere. Ez csak fokozódik akkor, amikor Mordokaj jutalmat kap a leleplezett összeesküvés miatt. Hámán tervbe veszi a zsidók kiirtását és vagyonuk elkobzását, és az erről szóló határozatot az uralkodó ki is hirdeti.

A zsidók nem politikai akcióba, szervezkedésbe kezdenek ebben a nehéz helyzetben, hanem gyászolnak és böjtölnek, majd Mordokaj Eszter közbenjárást kéri. Közben Hámán elhatározza Mordokaj megölését.

Eszter lakomát rendez, majd bevádolja Ahasvérós előtt Hámánt, akit az uralkodó kivégeztet, majd visszavonja a zsidók elleni rendeletét. A zsidók ezt követően elégtételt vehetnek, és elpusztíthatják ellenségeiket egy arra rendelt napon. Szerinte a birodalomban 75.000 ellenségüket ölik meg.

4. A púrim ünnep

Az ünnep neve a púr (sors) szóból származik, amely megtartását Mordokaj rendeli el. A zsidók legvidámabb ünnepüknek tartják, hiszen megmenekülésükre emlékeznek. Az ünneplés részeként ajándékokat küldenek egymásnak, valamint rászorulóknak segítenek. Zsidó farsangnak is nevezik, mert a gyerekek beöltöznek, és aznap hangoskodhatnak a zsinagógában.

diaszpóra (szórvány): az Izrael földjén kívül élő zsidóságot jelöli. A szétszóródás több hullámban következett be Isten büntetéseként, népe engedetlensége miatt.

Eszter 3, 1-11 Hámán felfogása egyáltalán nem egyedi. Ebben a szakaszban egyértelműen lelepleződik, hogy mivé teheti a hatalom az embert: magát mások fölé emeli. Joggal várja el a megbecsülés gesztusát, de nem tartja tiszteletben a másik ember felfogását. A következő lépésben már általánosít: egy egész közösségen akarja megtorolni az őt ért sérelmet. Az ember a hatalom birtokában torzul, míg Isten, akié minden hatalom, szelíd, megváltó szeretettel közelít hozzá.

Eszter 4, 1-17 Hogyan lehet reagálni a rossz hírre? A megoldás nem a kétségbeesés, vagy az, hogy tudomást sem vesznek róla. Minden érintett böjtöt tart, vagyis Isten elé állnak panaszukkal. A második lépés az emberi utak keresése. Eszter – Mordokaj szerint – nem véletlen kerül pozícióba, Isten tervében ott van feladatuk. Az ember felelőssége kettős: szólni annak, aki tehet valamit és nem elhallgatni a bajt. Megoldás csak így lesz. Az ember része még így sem teljes. Eszter szándéka jó, de hogy valóban sikerüljön, szükséges újra Istenhez fordulnia, ezért böjtölnek. A böjt a felkészülés időszaka is. Eszter rögtön tudja, mi a helyes, mégsem könnyű rögtön megtenni a szükséges lépéseket. Végül Isten lehetőséget készít a probléma megoldására.

1. Végezzetek kutatómunkát, készítsetek tablót és mutassátok be a zsidó diaszpóra kialakulását!
2. A XX. században jelentős magyar diaszpóra jött létre több kivándorlási hullám eredményeként. Csoportonként válasszatok egy-egy jelentős magyar diaszpórát, mutassátok be annak életét! Milyen feladatokat vállal egyházunk a diaszpóra körében?
3. Református egyházunk múltjában számos olyan személlyel találkozunk, akik egy ügy, vagy közösség életében sokat fáradoztak. Keress ilyen személyt és mutasd be szolgálatát!
4. Beszélgetsetek arról, hogy milyen kisebbségek vannak hazánkban (vallási, etnikai...)! Az együttélésben milyen szerepe van a többségnek, milyen a kisebbségnek? Milyen megoldatlan problémák vannak, és mit tehetünk ezekért egyenként?
5. Készítsétek el Eszter, Vásti, Hámán és Mordokaj életútját a Biblia alapján! Hol jelenik meg először Isten a történetben? Hogyan változna meg az útjuk, ha engedelmeskednének, vagy éppen ellenszegülnének Istennek?
6. Eszter egy szépségverseny győztese. Beszélgetsetek arról, hogy mit jelent a külső, belső szépség! Mutassátok be, hogyan változott a szépségideál az idők folyamán! Készítsetek tablót!

XI. KI VAGYOK ÉN, HOGY GONDOD VAN RÁM?

- Kis csoportokban beszélgetsetek arról, hogyan gondoskodnátok a következőkről: csecsemő, kisiskolás gyerek, idős (magatehetetlen) ember, kedvenc háziállat! Gondoljatok minél több, akár rendkívüli eseményre is!
- A gondoskodás, gondviselés rendkívül szerteágazó tevékenység. Hogyan gondoskodik Isten az emberről?

Gondoskodás vagy teher?

1. Ki a gondviselő?

Mindennapi életünk során sok problémával, megoldandó kérdéssel találkozunk. Van, amivel könnyebb és van, amivel nehezebb megbirkózunk. Szép kifejezés a gondviselés, hiszen azt sugallja, van rajtunk kívül más is, aki segít a nehéz helyzetekben. Magára veszi, viseli a bajunkat, mint egy ruhát. Elsődleges gondviselőink a szüleink. De állhat ilyen szerepben egy barát, osztálytárs, tanár, bárki. A hívő ember Istent tekintheti legfőbb gondviselőnek.

2. A gondviselő Isten

Talán ismerősek a következő gondolatok: ha Isten gondviselő, akkor miért történnek meg bizonyos dolgok. Hol van Isten, amikor annyi rossz vesz körül minket? Személyes tragédiák, betegségek, éhínség, háborúk és minden, ami rosszul érint bennünket.

Vannak, akik azt gondolják, hogy Isten csak megteremtette a világot, és mint egy gépet, bekapcsolta, aztán magára hagyta („Be van fejezve a nagy mű, igen./ A gép forog, az alkotó pihen.” – Madách Imre). Ezek az emberek minden bizonnyal a tapasztalataikból akarják megismerni Istent. Azt gondolják, ők döntenek a világ dolgairól és Isten ebbe nem avatkozik bele. Ő azonban a Szentírásan keresztül

mutatkozik be nekünk, mint gondviselőnk. Gondviselése nem azt jelenti, hogy elkerülnek a nehézségek, hanem azt, hogy ő mellettünk áll, hordozza terheinket.

Isten hihetetlenül kreatív abban, ahogy gondoskodik övéiről. Ő az, aki az üldözésekben menedék, a mélységekben támasz, a nyomorúságban segítség. Nemcsak akkor van mellettünk, amikor rendkívüli dolgok történnek. A mindennapi szükségünk betöltése is tőle jön. Jézus erre emlékeztet a Hegyi beszédben, amikor az aggodalmaskodás kapcsán beszél arról, hogy mennyei Atyánk hogyan gondoskodik ételről, italról, ruhánkról. Ugyancsak a Hegyi beszédben, az Úri imádságban arra tanít, hogy a mindennapi szükségünket bátran bízunk Urunkra.

Eszter történetében egy konkrét eseten keresztül látjuk az isteni gondviselést. Mit tanulhatunk meg ebből?

- Isten gondoskodik, de ez nem jelent gondtalan életet.
- Isten a legtöbbször nem közvetlenül avatkozik be az eseményekbe. Eszközöket használ, elsősorban embereket.
- A helyünk, helyzetünk, amiben élünk, nem a véletlen műve. Felelősséggel ruházott fel minket Isten, és egy adott helyen az ő eszközei lehetünk.
- A tisztességgel, hatalommal vissza is lehet élni. Így tett Hámán is. Történetének tanulsága, hogy gonosz indulattal nem lehet végtelenségig pozícióban maradni.
- A gondviselésben bízni azt jelenti, hogy mindent imádsággal rábízok Istenre és megteszem a tőlem telhetőt.
- A megtapasztalt gondoskodás után, helye van a hálaadásnak, ünneplésnek.

3. Van-e dolgom?

Isten mindenkit szeretne használni gondviselő munkájában. Nem erőnket meghaladó feladatok elvégzését várja tőlünk. Azt sem akarja, hogy olyan dologba fogjunk, amihez nem értünk. Azt kéri, hogy a magunk adottságaival segítsünk másoknak. Miben vagy jó? Mihez értesz? Isten azt kéri, hogy ezzel szolgálj!

Vannak olyan dolgok, amik meghaladják egy-egy ember erejét. Néhány ember, egy közösség is vállalhat gondoskodó, segítő feladatot. Sok gyülekezet gondoskodik rászorulókról. Egyházunk szeretetszolgálatát, amelyben másokról gondoskodik, diakóniának nevezzük. A diakóniának különböző formái vannak: személyes, gyülekezeti és intézményi. A mi helyünk a személyes szolgálatvállalásban és az alkalmi gyülekezeti feladatok ellátásában lehet.

deizmus: az a felfogás, mely szerint létezik ugyan Isten, aki megteremtette a világot, de azt magára hagyta és csak a természeti törvények irányítják.

fatalizmus: az a nézet, miszerint a minden megtörténő esemény előre el van rendelve, és az emberi döntésektől, tettektől függetlenül bekövetkezik.

Máté 6, 25-34 Jézus Krisztus tudja, hogy mire van szüksége az embernek a mindennapi élethez. Az életünk azonban több a mindennapi szükség betöltésénél. Isten gondoskodása látható a természet szépségében és működő rendszerében. Az ember a mennyei Atya legértékesebb teremtménye, ezért nem az aggodás a megoldás, hanem a gondviselésre történő ráhagyatkozás. Jézus azt is hangsúlyozza, hogy a mindennapi gondviselés ráadás. Az első, hogy keressük és megtaláljuk az Isten országát-

5 Mózés 15, 11 A szegények mindig közöttünk lesznek. Van, akinek több és van, akinek kevesebb lehetőség áll a rendelkezésére. Feladatunk, hogy észrevegyük azt, aki segítségre szorul. Nem tudunk mindenkinek segítségére lenni, de szolgálhatunk javainkkal, tehetségünkkel a másik ember felé.

1. Próbálj utánajárni, milyen élethelyzet van a következő zsoltárok hátterében: Zsoltárok 3; Zsoltárok 18, 1-20; Zsoltárok 34; Zsoltárok 59! Mit él át a zsoltár írója, és milyennek ismeri meg Istent? Mi segít kijönni a nehézségből?
2. Keressetek a környezetetekben olyan szervezetet, vagy rendezvényt, amely rászorulókat támogat! Hogyan tudnátok segíteni? Próbáljatok bekapcsolódni ebbe a munkába!
3. Egyházunk szerteágazó diakóniai szolgálatot végez. Milyen segítők, támogató szervezetek és rendezvények vannak egyházunkban? Készítsetek tervet, hogy egyenként, vagy osztályként, iskolai közösségként hogyan lehet bekapcsolódni ebbe a szolgálatba!
4. Beszéljess lelkipásztoroddal vagy a gyülekezetekben szolgáló diakónussal! Milyen gondoskodó szolgálatok vannak a gyülekezetekben? Lehetséges-e és miként bekapcsolódni ebbe? Mi az, ami nincs, de szerinted szükség lenne rá?
5. Készíts egy ábrát! A közepébe helyezd el magad! A középpontból távolodva újabb és újabb körök vannak. Helyezd el a körülötted élő embereket aszerint, hogy mennyire számíthatsz rájuk! Vajon te az ő ábrájukon hol szerepelsz?
6. Egy héten keresztül vezess naplót, amiben feljegyzed, hogy mit tettél másokért! Mennyi időt fordítottál erre? Mennyi időt a saját kedvteléseidre?

ÖSSZEFOGLALÁS

Ebben a témakörben hosszú utat tettünk meg. Az „Öt tekercs” könyvei egy-egy ünnephez kapcsolódtak, eközben olyan mindennapi témákat érintettünk, mint a család, szerelem, szenvedés, életcél és a gondviselés. A Biblia azért az Élet könyve, mert életünk hétköznapijaiban, mindennapos, vagy éppen rendkívüli eseményeiben közvetíti számunkra Isten üzenetét.

Összefoglaló, ismétlő feladatok

1. Az osztály tanulóiból formáljatok öt csoportot! Minden csoport húz két címet a témakör 1-11 leckéinek címei közül.
  - Csoportonként beszéljétek meg, melyek az adott témák számotokra legfontosabb üzenetei! Készítsetek ebből rövid vázlatot, összefoglalót! Gyűjtsétek össze a fogalmakat, szereplőket, eseményeket!
  - Hozzatok létre olyan új csoportokat, ahol minden korábbi csoportból van egy-egy személy! Az így létrejövő csapatok tagjai osszák meg egymással, mit tanultak az egyes témákból!
2. Mit gondoltok, hogyan látnák egymást az egyes történetek szereplői? El is játszhattok néhány párbeszédet a különböző történetek szereplők között.
3. Alkossatok az osztályon belül csoportokat! Kártyákra írátok fel a következő leckék címeit: család, szerelem, gondviselés, bánat, bölcsesség! Az egyes csoportok húzzanak két kártyát, majd adjanak elő egy jelenetet, amiből a többiek kitalálják, melyik témákat húzták! A jelenethez kapcsolódó feladatok:
  - Beszéljétek meg, hogyan éreztétek magatokat a szerepben!
  - Az adott téma kapcsán milyen bibliai üzenetek jutnak eszetekbe? Szükség esetén használjátok a tankönyv kapcsolódó fejezeteit!
4. Csoportonként tervezzettek képes, figyelemfelhívó szórólapot, amiben bemutatjátok a tárgyalt témákat:
  - Idegenből családtag (Ruth könyve és a család)
  - Hol van az oldalbordám? (Énekek éneke és a szerelem)
  - Fiatalság, bölcsesség! (Prédikátor és az élet nagy kérdései)
  - Csak vonszolom a lelkem... (Jeremiás siralmai és a bánat)
  - Feladatod van, de mi is? (Eszter és a gondviselés)

A kiadó elismeri a fejlesztés első fázisából adódó tévedések lehetőségét.
Hálásak vagyunk minden jobbitó-javító észrevételért. Szakmai visszajelzéseket
2015. február 15-ig a következő elérhetőségeken várunk:
szaszi.andrea@reformatus.hu
nagy.marta@reformatus.hu

A visszajelzések tükrében a szükséges változtatások alapján
a tankönyv átdolgozásra kerül.

Felelős kiadó: Galsi Árpád

Tördelés: Tibographia Stúdió – Kuhár András
www.mediasziget.hu
Felelős vezető: Kerti Tibor

Nyomdai kivitelezés: HVG Press Kft.
Felelős vezető: Tóth Péter

RP-010/NB13
ISBN 978 963 558 265 5